

Η Ευθυμούλα Σαλαφόρη θυμάται...

της Ευθυμίας Σαλαφόρη Γεωργιάδου

Με την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ το 1955 πολλές μαθήτριες ενταχθήκαμε στις τάξεις της. Μεταξύ αυτών η Νέδη Νηστικού, γειτόνισσά μου στην Κυθρέα κι εγώ. Ορκιστήκαμε ότι θα προσφέραμε ό,τι χρειαστεί για την αποτίναξη του αγγλικού ζυγού από την Κύπρο. Όλοι ήμασταν έτοιμοι ν' αναλάβουμε οποιαδήποτε καθήκοντά μας αναλογούσαν και να τα εκτελέσουμε με οποιοδήποτε κόστος.

Σ' εμένα είχε ανατεθεί να είμαι υπεύθυνη διανομής φυλλάδιων της ΕΟΚΑ στο χωριό μου και στην ευρύτερη περιοχή της Κυθρέας. Έξω Μετόχι, Νέο Χωριό, Τραχώνι και στις Πάνω γειτονιές, Χαρδακιώτισσα - Συρκανιά. Το σπίτι μου βρισκόταν στην Τζιουμαγιά, μια γειτονιά απομονωμένη από τις άλλες, γιατί ήταν σε μια ανηφόρα με ένα χαλικόστρωτο δρόμο. Μόνο γαϊδούρια, γκαμήλες και αμάξια περνούσαν από εκεί. Οι περαστικοί ήταν λιγοστοί. Μόνο οι γείτονες χρησιμοποιούσαν το δρόμο γιατί ήταν υποχρεωμένοι.

Αυτοί που ήθελαν να πάρουν φυλλάδια έρχονταν με ποδήλατα από απόμερους και μοναχικούς δρόμους και με πολλές προφυλάξεις. Σε διαφορετική περίπτωση μπορούσε να γίνουν αντιληπτοί από Τουρκοκύπριους αστυνομικούς - επικουρικούς ή Άγγλους στρατιωτικούς που κατοικοέδρευαν στον αστυνομικό σταθμό Κυθρέας και έκαναν συχνές περιπολίες στην περιοχή.

Το όνομά μου κανείς δεν το ήξερε για ευνόητους λόγους, εκτός από τον Άκη, τον Μάκη και τον Γιώργο Χόππλαρο από τις Πάνω γειτονιές συνομήλικους μου και συνταξιδιώτες μου στο λεωφορείο για το Γυμνάσιο. Χρήη αγγελιαφόρου εκτελούσαν ο Ανδρέας Κανικλίδης και ο Παναγιώτης Σούρος, γιατί εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν τηλέφωνα για την επικοινωνία.

Όλες προμηθευόμασταν τα φυλλάδια από το οίκημα της ΟΧΕΝ (Ορθόδοξος Χριστιανική Ένωση Νέων - Νεανίδων) που βρισκόταν στον περίβολο της Φανερωμένης. Πάντοτε κάποια μεγαλύτερή μας, βρισκόταν εκεί και μας τα έδινε. Για ένα μεγάλο διάστημα ήταν η Βάσω Λοϊζιά. Αργότερα ακολούθησαν άλλες μετά τη σύλληψή της. Απαραίτητο εξάρτημα μας ήταν ο κορσές, που πολλές γυναίκες τον φορούσαν τότε, για να φαίνονται πιο κομψές. Εμείς όμως δεν τον βάζαμε γι' αυτό, το λόγο, αλλά για να κρύβουμε τα φυλλάδια ή οτιδήποτε ενοχοποιητικό κουβαλούσαμε μαζί μας. Ανά πάσα στιγμή κινδύνευες να βρεθείς σε κάποιον, μπλόκο με ένστολους Άγγλους να σε ερευνήσουν και να έχεις μπλεξίματα.

Πάντοτε εμείς δέλαμε να ρίχνουμε φυλλάδια και στη Λευκωσία. Ήταν πιο συναρπαστικό για μας και ριψοκίνδυνο. Μας όριζαν μια κοντινή γειτονιά, παίρναμε από μια δέσμη η κάθε μια και ξεκινούσαμε. Βάζαμε από ένα σε όλα τα μαγαζιά ή σπίτια γρήγορα γρήγορα για να μη μας πάρουν χαμπάρι οι ένοικοι και φεύγαμε.

Αν τύχαινε να βρεθούμε σε κάποιο δρόμο που είχε και τουρκοκυπριακά σπίτια, στον Ταχτακαλά, να πούμε, και μας έπαιρναν μυρουδιά οι Τουρκάλες, έβγαιναν έξω μας έβριζαν, μας πετροβολούσαν ή μας έριχναν νερό.

Μετά επιστρέψαμε στην ΟΧΕΝ, παίρναμε τα φυλλάδια που προορίζονταν για το χωριό μας, τα τακτοποιούσαμε στους κορσέδες μας και πηγαίναμε κατευθείαν στο λεωφορείο μας για την Κυθρέα. Ήταν 1η Αυγούστου 1957 και κατεβήκαμε στη Λευκωσία για τη συγκεκριμένη αποστολή. Εκείνη τη μέρα αποφασίσαμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό. Πήραμε όσα φυλλάδια προορίζονταν για το χωριό μας και τα τακτοποιήσαμε επιμελώς στους κορσέδες μας. Προμηθευτήκαμε κι από μια άλλη δέσμη για να κάνουμε τη συνήθη διανομή.

Αρχίσαμε από την οδό Ονασαγόρου βάζοντας φυλλάδια παντού. Στρίψαμε στην οδό Λήδρας και συνεχίσαμε κανονικά. Όταν φτάσαμε στο μέσο, ξαφνικά σταματά ένα περιπολικό της αστυνομίας μπροστά μας. Κατεβαίνουν κάτω, μας αρπάζουν και μας τσουβαλιάζουν στο τζιπ. Μας πήραν στον Κεντρικό αστυνομικό σταθμό στο Σεράγιο.

Μας οδήγησαν σ' ένα δωμάτιο και περιμέναμε να δούμε την εξέλιξη. Καθόμασταν εκεί σαν βρεγμένες γάτες όχι από το φόβο μας αλλά από τη στενοχώρια μας που πιαστήκαμε σαν τους ποντικούς στη φάκα. Έτσι όπως ήμασταν, συμφωνήσαμε να τους πούμε ότι τα φυλλάδια τα βρήκαμε σ' ένα παγκάκι στο δημόσιο κήπο που ήταν και κοντά στην οδό Λήδρας.

Εν τω μεταξύ καταφθάνει και μια Αγγλίδα αστυνομικός για να μας κάνει σωματική έρευνα. Με όλα όσα κρατούσαμε στα χέρια και με αυτά που βρήκαν στους κορσέδες μας, σύνολο 268, ήταν αδύνατο να πιστέψουν το παραμύδι μας τώρα πια.

Ύστερα από κάμποση ώρα αναμονής κάλεσαν την κάθε μία ξεχωριστά στο γραφείο του Εγγλέζου ανακριτή. Τη μετάφραση έκανε ένας Τουρκοκύπριος αστυνομικός. Άρχισε τις ερωτήσεις.

- Πώς λέγεσαι;
- Πόσων χρονών είσαι;
- Από πού είσαι;
- Είσαι μέλος της ΕΟΚΑ;
- Ποιός σας έδωσε τα φυλλάδια;
- Ποιός είναι ο αρχηγός σου;
- Ποιά μέλη της ΕΟΚΑ γνωρίζεις;

Κάποτε μας αγρίευσε ο ανακριτής, κάποτε μας χαμογελούσε και μας καλόπανε για να βγάλει καμιά πληροφορία. Εμείς όμως σταθερά δίναμε τις ίδιες απαντήσεις. Αφού δεν μπόρεσαν να μάθουν αυτά που ζητούσαν, μας κατηγορήσαν γραπτώς και μας άφησαν ελεύθερες. Την άλλη μέρα κατεβήκαμε στη Λευ-

κωσία, πήγαμε στην πλατεία Σεραγίου που είχε πολλά δικηγορικά γραφεία για να βρούμε δικηγόρο. Επειδή δούλευε η συγχωριανή μας Λένια Λοϊζου στο δικηγορικό γραφείο Τριανταφυλλίδη, ανέλαβε να μας υπερασπιστεί ένας απ' αυτούς.

Η Νέδη ήταν δεκαέξι χρονών και ανήλικη. Εγώ ήμουν δεκαοκτώ, συνεπώς ενήλικη και είχα τελειώσει και το σχολείο. Με αυτά τα δεδομένα η ποινή μου θα ήταν πιο σκληρή. Ο δικηγόρος μου σκέφτηκε να τους πει ότι ήμουν στην τελευταία τάξη του Γυμνασίου και να δείξει επιείκεια ο Άγγλος δικαστής για να μη χάσω τη σχολική χρονιά και να έχει επιπτώσεις στην περαιτέρω σταδιοδρομία μου.

Την ίδια μέρα δικαζόταν και ο Σταύρος Κορνηλίου, πολύ μεγαλύτερος μου, για την ίδια σχεδόν ποσότητα φυλλαδίων. Εκείνον τον καταδίκασαν, σε δύο χρόνια φυλακή κι εμένα σε δύο μήνες μόνο. Της Νέδης της έβαλαν πρόστιμο. Μετά το τέλος της δίκης με κουβάλησαν στις Κεντρικές Φυλακές για να εκτίσω την ποινή μου. Με την είσοδό μου εκεί κατέφθασε μια Αγγλίδα βαριάνα απ' αυτές που φύλαγαν τις κρατούμενες και τις καταδίκους των φυλακών. Μου έκανε σωματική έρευνα χωρίς να βρει τίποτα φυσικά. Με πέρασαν από το φωτογραφείο, μου έβαλαν το νούμερό μου στο στήθος, 397, και με φωτογράφησαν. Μου έδωσαν ύστερα τη στολή της καταδίκου και πέρασα στη γυναικεία πτέρυγα των πολιτικών καταδίκων.

Μόλις με είδαν οι άλλες πολιτικές κατάδικοι έτρεξαν κοντά μου, με καλωσόρισαν, με φίλησαν και καθώς δεν ήταν εύκολη η επικοινωνία ήθελαν να μάθουν νέα από τον έξω κόσμο. Οι περισσότερες απ' αυτές ήταν φίλες μου. Ήταν η Χλόη και η Αντρούλα Κούσπετρη, η Φωτεινή Παναγιώτου, η Νίκη Αρτεμίου με την ηρωίδα μάνα της, η Ρίτα η Ανδούλη, η Πίτσα Κωνσταντίνου, η Ελλάδα Φιλίππου και η Άννα Λιασίδου από την Αμμόχωστο.

ΣΥΛΛΗΨΙΣ ΔΥΟ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ

ΚΥΘΡΕΑ, 2 (Του ανταποκριτού μας).—**Συνελήφθησαν χθές έν Λευκωσία αϊ έν Κυθρέας μαθήτριάι Εύθυμία Στυλιανουΐ και Νέδη Δημητρίου. Αΐται ώδηγήθησαν είς τόν άστυνομικόν σταθμόν, όπου ύπεχρεώθησαν να ύπογράψουν έγγύησιν ό-τι θα παρουσιασθοΐν προσεχώς ένώπιον Δικαστηρίου. Άκολούθως άφέθησαν έλωθεραϊ. Δέν έγνωσθησαν αϊ κατ' αυτών κατηγορίαϊ.**

Εκεί έζησα για δυο μήνες και θαύμασα των ηρωισμό των γυναικών πολιτικών καταδίκων. Υπέστησαν τα πάντα χωρίς να λυγίσουν. Ποτέ δεν βαρυγκώμησαν. Αντιμετώπισαν με αξιοπρέπεια όλες τις στερήσεις, τις τιμωρίες, τους εξευτελισμούς και τις ταπεινώσεις, μέχρι που άνοιξαν οι φυλακές και ανέπνευσαν τον αέρα της ελευθερίας, που άρχισε να φυσά στη βασανισμένη Κύπρο μας.